
Přehlížíme procesy, které vedou ke štěpení společnosti

Přehlížíme procesy, které vedou ke štěpení společnosti

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky vydaly publikaci [Rezidenční segregace](#). O publikaci, která představuje klíčové otázky spojené se segregací zástupcům veřejné správy, nevládním neziskovým organizacím, představitelům výzkumných institucí i široké veřejnosti jsme hovořili s doc. RNDr. [Ludkem Sýkorou](#), Ph.D.

Publikace Rezidenční segregace vznikla ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj. Na co publikace upozorňuje?

Problematika rezidenční segregace se dostala do popředí zájmu v době, kdy se Česká republika připravovala na vstup do EU. Otázky sociální soudržnosti a integrace znevýhodněných sociálních skupin, o nichž se diskutuje v širším evropském kontextu, se začaly promítat i do našich veřejných debat. Ministerstvo pro místní rozvoj, které má tuto problematiku v gesci se na nás obrátilo s prosbou o pomoc při definování segregace, jejích příčin a důsledků. Segregace existuje tam, kde jsou některé sociální skupiny koncentrovány v určitých lokalitách. K takové koncentraci dochází v důsledku nerovného postavení některých sociálních skupin ve společnosti, ať již jde o segregaci

sociálně slabých nebo separaci movitějších obyvatel. Segregace je znakem rozštěpení společnosti na odlišné tábory okupující svá teritoria. Představuje celospolečenský problém. Pro účinnou prevenci segregace musíme nejdříve pochopit podstatu procesu, jeho příčiny a důsledky. Kromě obecné diskuse procesu segregace jsme v knize nabídli i řadu případových studií lokalit segregace. Jedna z věcí, na kterou jsme se snažili v publikaci upozornit, je skutečnost, že segregace, která byla dříve spojována s Romy a posléze s cizinci se týká i majoritní společnosti, ať již jde o sociálně slabší obyvatele některých severočeských sídlišť v nebo movitějších obyvatel žijících v bytových komplexech obhnaných plotem pod dozorem hlídací služby.

Od kdy dochází k intenzivnější rezidenční segregaci a jak se projevuje?

Segregace se v České republice začala projevovat v souvislosti s uvolněním trhu s nemovitostmi a narůstajícími příjmovými rozdíly, tj. od druhé poloviny 90. let minulého století. Významně pak přispěl i růst imigrace cizinců v posledním desetiletí. V roce 1989 byla většina sídlišť svým sociálním složením nadprůměrná. Jejich sociální status se ale mění a v průměru klesá. Sídlíště se také postupně se diferencují. Ta s dobrou polohou a dopravní dostupností se dostávají, přestavují a opravují, některá jiná naopak upadají. Vedle sídlišť ale chátrají i některé lokality ve starší zástavbě vnitřních měst, v nichž se koncentrují sociálně slabší obyvatelé. Koncentrace a izolace sociálních skupin v prostoru působí na nerovné šance segregovaných osob a jejich uplatnění ve společnosti. Segregace tak dlouhodobě ovlivňuje a utváří charakter místních společenství, v nichž vyrůstají nové generace obyvatel. V prostředí segregace vyrůstají děti, které zde poznávají život odlišný od běžného ve většinové společnosti. Situace sociální a prostorové uzavřenosti vede k reprodukci sociálních a kulturních návyků, které se později těžko mění. Pokud se u nás nebudeme včas věnovat sociální soudržnosti a integraci lidí, kteří z ní vypadávají, tak zde vyrostou generace, které se budou velmi lišit způsobem svého života. Vytvoří se sociálně a kulturně paralelní světy.

K čemu segregace povede?

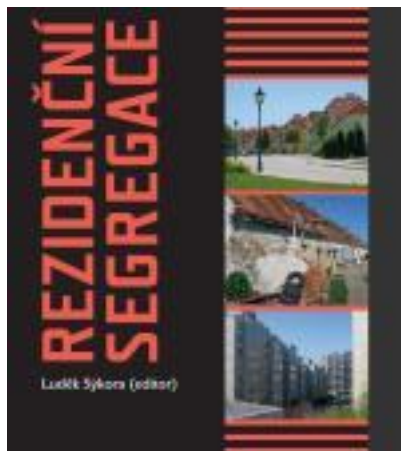
Pokud se segregaci nezačneme více věnovat na národní a komunální úrovni, tak budou nadále vznikat a rozrůstat se lokality sociálně vyloučených a na druhou stranu tzv. gated communities. Mezi nimi se pak bude ztenčovat počet sociálně smíšených čtvrtí. Zdá se mi, že přehlídíme některé jevy a procesy, které vedou k vytváření bariér a štěpení společnosti, jako je například privatizace ulic. V knize uvádíme příklad městské části Brno-Ivanovice, kde se pomalu nemůžete projít, neboť neustále narážíte na závory a ploty, jimiž jsou ohrazené celé ulice. Pokud se podíváte po Praze, najdete takových ulic rovněž nemalé množství. Jsou ale nenápadné. V mapě je ulice často uvedena jako veřejná, ale ve skutečnosti vás uvítá cedulí soukromý majetek nebo rovnou závorou. Jednu z kapitol jsme věnovali růstu tzv. gated communities (uzavřených a hlídaných bytových komplexů) v nichž v posledních letech vzniká téměř dvacet procent nově postavených bytů v Praze. Určitá skupina lidí se tak zcela zjevně separuje od zbytku společnosti a tím současně vymezujeme prostor pro ostatní obyvatele. Veřejně nediskutujeme o tom co je veřejný a co soukromý prostor a jaká je jejich role, protože se takové diskuse bojíme. Mezitím si ale lidé rozebírají prostor našich měst do soukromých rezidenčních ulic a okrsků.

Jak hodnotíte vývoj v Praze?

Praha jako hlavní město více než dvacet let spoléhá na přítomnost vládních institucí, bank a progresivních služeb a na skutečnost, že je vstupní branou do České republiky. Příliš se nevažovalo o tom, jak potenciál města využít při směřování investic a rozvoje do lokalit, jež by potřebovaly pozvednout. Zajímá nás, jak město funguje jako celek, kde každá část plní určitou funkci. Město je tak sice diferencované, ale zároveň integrované do jednoho socio-ekonomického celku. Pokud je však rozvoj příliš nerovnoměrný, funkční integrita města na to doplácí. Dílčí a krátkodobé zájmy bohužel převážily nad celkovou dlouhodobou koncepcí rozvoje města. Správa města není nezávislá na osobních postojích politiků a úředníků, kteří nastavují společenská pravidla, dbají na jejich dodržování a kontrolují rozdělování veřejných zdrojů. Zažitě stereotypy a předsudky ovlivňují osobní preference a politická rozhodnutí těch, kteří mají moc. Nastavení systému, stejně tak jako jednotlivé praktiky konkrétních politiků a úředníků, mohou segregaci nejen tlumit, ale i posilovat, nebo ji dokonce aktivně využívat jako politickou strategii k vlastnímu zviditelnění.

Děkuji

P.K.

Sýkora, L., ed. (2010) [Rezidenční segregace](#). Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 144 s.